

Spis treści

Słowo wstępne

„Archeologiczna manufaktura” 19

Telemach i Sokrates	19
Rzeczownikowość <i>versus</i> czasownikowość kultury	22
Bohaterowie – fakty ikoniczne	24
Kultura <i>chōros</i> i kultura <i>diakrisis</i>	27
<i>Timeo Danaos et dona ferentes</i>	30
Eikotopie	33

Rozdział I

Przygodność i *polimatia*. Humanistyczne konteksty badań nad rzeczami i obrazami 41

1.1. Obrazy i rzeczy jako figury zmienności ludzkiego sposobu myślenia.	41
1.2. Trudna (nie)zależność obrazu w połowie XX wieku	44
1.2.1. Perspektywa psychologiczna.	45
1.2.2. Perspektywa fenomenologiczno-hermeneutyczna	46
1.2.3. Perspektywa strukturalno-semiotyczna	49
1.3. Perspektywa postmodernistyczna. „ <i>Il n’y a pas de hors-texte</i> ” („nie ma poza-tekstu”)?	57
1.3.1. Trudny powrót z krainy języka	57
1.3.2. Powrót do <i>aisthēsis</i>	58
1.3.3. Zwrot ku oralności – ożywienie obrazu	63
1.4. Zmiany w badaniach nad sztuką i kulturą grecką	65
1.5. Zwrot kulturowy i studia kulturowe	70
1.6. Multikulturalizm oraz studia postkolonialne.	73
1.7. Hermeneutyka radykalna	75
1.8. Poetyka powidoku – zwrot obrazowy i pozorna ikonofilia końca XX wieku	76
1.9. Transdyscyplinarne pasaże	79
1.10. Afekty – zwrot empatyczny	83
1.11. Na skraju antropocenu. Posthumanizm i powrót do materialnego świata	85

1.11.1. Zwrot performatywny i zwrot ku rzeczom.	85
1.11.2. Zwrot bioegalitarny i myśl nomadyczna	89
1.11.3. Postmedialność i <i>biotechnologos</i>	92
1.11.4. Teorie niereprezentacjonistyczne	95
1.11.5. Czas technologów – obrazy a sztuka generatywna i <i>technoscience</i>	97

Rozdział II

„Argos patrzący tysiącami oczu”.

Nastawienie krytyczne i analiza multiwektorowa	103
--	-----

Rozdział III

Możliwość obrazu: tropiąc „nic” pod pozorną

ciągłością sensu.	119
---------------------------	-----

3.1. Myślenie zaimkiem.	119
3.2. Ślady po nacięciach.	123
3.3. Fakt ikoniczny jako zespół mikrotemporalności	130
3.4. „W przyszłość wkraczamy tyłem”. Ponowoczesność jako szansa na przybliżenie statusu faktów ikonicznych w kulturze <i>chōros</i>	133
3.4.1. Styczne – człowiek między opowieściami	136
3.5. Zmysł udziału i polienergidalny model obrazu	140

Rozdział IV

Kulturowa praca widzenia	147
------------------------------------	-----

4.1. Redukcja wizualna – od kiedy Grecy widzą obrazy?	147
4.2. Od θαῦμα ιδέσθαι do κάλον θέαμα.	157
4.2.1. Podziwianie a rozpoznanie.	159
4.3. Kinezyka i proksemika w procesie wzrokowej percepcji faktów ikonicznych	165
4.3.1. Kinezyka – widzenie w perspektywie afordancji i ekologiczna optyka immersji	167

Performatywność, gestyczność i interaktywność widzenia jako mikrotemporalne elementy funkcjonowania <i>artefaktów</i>	171
4.3.2. Proksemika.	177
„Miejsce, czyli przestrzeń”	179
Przestrzeń w perspektywie fenomenologii.	184
Politopie – archaiczna poetyka wielomiejsca	187
Przestrzenność faktu ikonicznego a przestrzeń w obrazie.	193
Metafizyczny model pola widzenia: uwidocznienie jako zasadzka	196
4.4. Ikoniczne realizacje problematyzujące pierwotną przestrzenność, ruchomość oraz widzenie	200
4.4.1. Realizacje okresu archaicznego	200
Przestrzeń jako wymierzony wzór i ornament	200
Trójnogi i amfora z Eleusis.	202
Reliefowe pitosy i eksperymenty z trójwymiarową percepcją przestrzeni	212
4.4.2. Realizacje okresu klasycznego – sąd Parysa	220
Czasoprzestrzeń	223
Uroczysko Acheloosa i nimf – <i>chōros</i> Ateny	226
Widzialne i ukryte – układ spojrzeń i konstrukcja pola wizualnego	228
Społeczny wymiar wizualności	230
Kobieca <i>paideia</i>	230
Męskie i kobiece	232
4.5. Fakt ikoniczny jako zbliżenie	233

Rozdział V

Eikonomia jako element kulturowej *mentalité* świata greckiego 239

5.1. Gry i praktyki społeczne.	239
5.2. Narzędziowość – świat „rzeczy pod ręką”	252
5.3. Wymiana jako podstawa gier i praktyk eikonicznych w kulturze <i>chōros</i> oraz kulturze <i>diakrisis</i>	261
5.3.1. Z rąk do rąk	261
5.3.2. „Znak nam mówi”.	267
5.3.3. Logomachia – obraz wymieniany słowem	275

Rozdział VI

Medialne ciała. Fakty ikoniczne w świetle wybranych nazw rzeczy i praktyk eikonicznych 283

- 6.1. Świat nowych mediów 283
- 6.2. Ikoniczne modalności w świetle wybranych nazw *artefaktów* 286
- 6.2.1. Nazwy faktów ikonicznych z podziałem na grupy oraz klasy rzeczy 286
- 6.3. Kulturowe konfiguracje i wymiennosc nazw 307
- 6.3.1. *Agalmata, kouroi* oraz *korai* 308
- 6.3.2. *Andriantes* i *eikones* 312
- 6.3.3. *Akrothinia* – archaiczny pierwowzór jako forma tabu 315
- 6.3.4. Archetyp i *artefakt* 316
- 6.3.5. „Posągi niechodzące” – *kolossoi* jako ikoniczne narzędzia działań rytualnych 321
- 6.3.6. *Daidaleia versus daidala* 325
- 6.4. Medialne ciała jako element praktyk społeczno-eikonicznych 328
- 6.4.1. Wytwarzanie *artefaktów* w perspektywie ikoniczności rzeczy – τὰ γεγραμμένα καὶ τὰ τετυπωμένα 328
- Odciskanie, wylepianie, działanie ostrym narzędziem – „Niosę ci te nowatorskie zabawki, / siekierą i młotem właśnie zrobione 328
- Smarowanie, mazanie, płamienie 333
- 6.4.2. *Poikilia*, synestezja i transmedialność – działanie ostrym kolorem i zapachem 337
- 6.4.3. Składanie, przechowywanie, ofiarowanie, darowanie, wymiana i upamiętnianie 344
- 6.4.4. Upodobnianie, zrównywanie, reprodukowanie i naśladowanie. 347
- 6.4.5. Wzbudzanie reakcji emocjonalnej. 364
- 6.4.6. Mówienie i świadomość istnienia: „jestem posąg” 375
- 6.5. Ikoniczne realizacje problematyzujące medialny status faktów ikonicznych. 382
- 6.5.1. Realizacje związane z ofiarowaniem, wymianą i upamiętnianiem 382
- 6.5.2. Realizacje związane z upodobnianiem, metamorfozą, synestezją i *poikilią* 387
- Dzban i amfora z metamorfozą – upodobnienie pod wpływem ostrych bodźców zapachowych 390

Rozdział VII

Plemię żywych i plemię martwych.

Demokratyzacja faktów ikonicznych w kulturze *diakrisis* . . . 401

- 7.1. Estetyzujące spojrzenie 401
- 7.2. Rzeczy o ludzkim obliczu – antropomorfizacja jako podstawowa praktyka eikonomiczna okresu klasycznego 420
- 7.3. Czas esencjalistów – intelektualne podłoże przemian w sferze wytwórczości o charakterze ikonicznym 430
- 7.4. Czas obrazów – „*statuae atque imagines multis modis*” 435

Rozdział VIII

Semiurgie. Fakty ikoniczne jako fakty znaczące

w perspektywie kulturowych gier i praktyk wymiany. 447

- 8.1. Spektakl sensu i brzęczące sygnifikanty 447
- 8.2. Nastawienie krytyczne epoki Eurypidesa 452
- 8.3. Urządzenie obrazowe – obraz jako autoikona i *mēchanē* 456
 - 8.3.1. Pudełko obrazu – obraz jako forma realizacji doświadczenia przestrzennego. 459
- 8.4. *Modi* właściwości i niewłaściwości 470
- 8.5. Mechanizmy sygnifikacji 479
 - 8.5.1. Mechanizm homogeniczny – relacja *συμβάλλω*: zestawienie (*συνήμι*) i powielanie (*μίμησις*). 481
 - 8.5.2. Mechanizm heterogeniczny – relacja *διαβάλλω* i otwieranie (*ἀνοίγνυμι*) 486
 - 8.5.3. Mechanizm transgresyjny – wtargnięcie (*εἰσβάλλω*) i przesunięcie (*μεταβάλλω*) 487
- 8.6. Strategie sygnifikacji 490
 - 8.6.1. Strategia zmysłowo-emocjonalna 490
 - 8.6.2. Strategia czynnościowo-technologiczna 491
 - 8.6.3. Strategia narracyjna. 492
 - 8.6.4. Strategia mimetyczna. 492
 - 8.6.5. Strategia retoryczna 495
- 8.7. Metafigury. 496
 - 8.7.1. Sfinga i penetracja. 496

8.7.2. <i>Ainigma</i> i narracja genealogiczna	502
8.7.3. Minotaur – <i>crudelis amor</i> i zła reprodukcja	505

Posłowie

Smocze zęby.

Od reprezentacji do magicznych stanów rzeczy 517

Płaskie i zgeologizowane 517

Postscriptum 529

Bibliografia 531

Indeks nazwisk 587

